

# BOJOVÁ ČINNOST LETECTVA V OBRANNÉ OPERACI V HORSKÉM ZALESNĚNÉM TERÉNU

Bojová činnost frontového a vojskového letectva v obranné operaci vševojskové armády zahrnuje úkoly, které plní podle plánu frontu a plánu velitele vševojskové armády. K úkolům v plánu frontu patří:

- obrana vojsk a objektů týlu frontu (včetně vojsk armády v obraně) před úderu a vedením vzdušného průzkumu nepřátelského letectva,

- ničení raketových jaderných prostředků nepřítele,

- ničení nepřátelského letectva na letišťích a ve vzduchu,

- ničení a umlčování nepřátelských operačních záloh,

- vedení operačního a taktického vzdušného průzkumu v celém pásmu frontu.

K úkolům, které plní frontové a vojskové letectvo podle plánu velitele vševojskové armády v obraně, patří:

1. Letecká podpora bojové činnosti vojsk, při které letectvo ničí:

- prostředky jaderného napadení nepřítele v pásmu obrany armády v taktické, v některých případech i blízké operační hloubce nepřítele,

- dělostřelectvo a zálohy (druhé sledy) divízi a sborů prvního sledu (především obrněné útvary),

- vzdušné výsadky v pásmu armády, místa velení, radiotechnické prostředky a další objekty, především pohyblivé a malorozměrné, v taktické a bližší operační hloubce.

2. Vedení taktického vzdušného průzkumu v pásmu vševojskové armády.

3. Speciální úkoly k zabezpečení bojové činnosti vševojskové armády (řízení dělostřeleckých paléb, kladení minových polí, vytváření dýmových clon, radioelektronické umlčování, zabezpečení velení a spojení atd.).

Všechny úkoly, spojené s ničením pozemních objektů nepřítele, vcházejí do předem vytvořeného systému komplexního palebného ničení, který je součástí obrany vševojskové armády a spolu s letectvem se na něm podílí raketové vojsko, dělostřelectvo a další palebné prostředky.

Tyto úkoly plní frontové a vojskové letectvo v rámci vyčleněného bojového úsilí. Toto úsilí vyplývá z cíle a úkolů obranné operace armády, uskupení nepřítele, charakteru a rozsahu úkolů plněných silami frontu ve prospěch armády v obraně a dalších podmínek.

Zkušenosti z velitelsko-štabních cvičení a cvičení s vojsky ukazují, že vševojskové armádě se na obrannou operaci vyčleňuje:

- 5—8 plukovních vzletů stíhacího bombardovacího letectva (podle cílů, úkolů a doby trvání obranné operace),

- 1—2 plukovní vzlety frontového bombardovacího letectva (není-li toto v sestavě letectva frontu, může se nahradit stíhacím bombardovacím letectvem),

- 10—12 letounových vzletů taktického průzkumu,

- 2—3 plukovní vzlety vrtulníkového pluku k plnění dopravní výsadkových úkolů.

Kromě toho z vlastních sil může vševoj-  
sková armáda použít:

— 3 plukovní vzlety bojových vrtulníků  
denně,

— samostatné vrtulníkové letky spojení,  
průzkumu a REB s bojovým úsilím 4—5  
vzletů na každou osádku za den,

— 12—16 vzletů bezpilotních průzkum-  
ných prostředků letectva za den.

Při protipřipravě nebo ve složitých pod-  
mínkách obranné operace může velitel  
frontu vyčlenit do pásma armády další síly  
letectva.

### Charakteristika plnění úkolů podle plánu frontu

**Vojska a objekty týlu vševojskové armá-  
dy brání stíhací letectvo v rámci celkového  
systému protivzdušné obrany frontu.**

Přechází-li armáda do obrany pod úder  
nepřátelského letectva, odráží stíhací le-  
tectvo jeho hromadné úderu a vede boj  
s průzkumným letectvem s cílem vytvořit  
výhodné podmínky pro organizaci obrany  
a utajené přeskupení vojsk v souladu s plá-  
nem obranné operace.

V průběhu obranné operace stíhací le-  
tectvo ničí letouny, střely s plochou drá-  
hou letu a vrtulníky nepříteli na dalekých  
přístupech. Tím narušuje leteckou přípra-  
vu a podporu vojsk nepříteli v průběhu  
útku. S vysokou účinností musí stíhací  
letectvo odrazit úder nepřátelských pro-  
středků vzdušného napadení při manévru  
vlastních raketových vojsk, dělostřelectva  
a druhých sledů (záloh), které se přípra-  
vují k vedení armádního protiúderu.

Největší síly stíhací letectvo zpravidla  
použije k odražení hromadných úderů le-  
tectva nepříteli při přechodu vojsk armá-  
dy do obrany, při zabezpečení protipřipra-  
vy a při vedení armádního protiúderu. Na  
hodnotu těchto sil (mimo jiné faktory)  
bude mít vliv v horském zalesněném teré-  
nu letištní síť, vzdálenosti letišť stíhacího  
letectva od pásma obrany armády a mož-  
nosti rychlého manévru na potřebném smě-  
ru s využitím předsunutých letišť. Obecně  
se má za to, že při středních bojových  
možnostech stíhací letecké divize za jeden  
den bojové činnosti (při její bojeschopnos-  
ti 0,8, bojovém úsilí 3 vzlety za den a koefi-  
cientu zničení vzdušných cílů 0,2—0,3)  
bude ničit 58—72 nepřátelských letounů,  
střel s plochou dráhou letu a vrtulníků.

**Níčení raketových jaderných prostředků  
nepříteli je hlavním a nepřetržitým úkolem  
frontového letectva. Zahnuje ničení útva-  
rů taktických a operačních taktických raket,  
včetně prostředků jejich zabezpečení, na-  
vedení a velení.**

Základním způsobem bojové činnosti při  
níčení raketových jaderných prostředků  
nepříteli budou vzlety na výzvu z poho-  
tovosti na letištích a samostatné vyhledá-  
vání a ničení cílů — „lov“. Vzhledem k po-  
žadavkům vedení včasného úderu na tyto  
nepřátelské prostředky je třeba v horském

zalesněném terénu považovat za rozhodou-  
jící „lov“.

**Nepřátelské letectvo na letištích a ve  
vzduchu ničí frontové letectvo nepřetržitě  
v průběhu celého období vedení obranné  
operace s cílem vybojovat a udržet nad-  
vládu ve vzduchu v pásmu frontu. Můžeme  
předpokládat, že nepřítel na směru útoku  
svých vojsk bude vytvářet nejsilnější usku-  
pení letectva. Bude proto nezbytné vést  
nepřetržitý vzdušný průzkum jeho letištní  
sítě a při zjištění obsazení nových letišť  
vést na ně v nejbližší době úder. Při úde-  
rech na nepřátelská letiště se nejčastěji  
používají hromadné a postupné úder fronto-  
vého letectva. Při rozmištní nepřátelské  
letištní sítě v horském zalesněném terénu  
vzhledem k ekonomii vlastních sil velmi  
účinné bude blokování letišť a minování  
vzletových a přistávacích drah.**

**Níčení a umlčování nepřátelských ope-  
račních záloh je jedním z velmi důležitých  
úkolů frontového letectva. Střední vzdále-  
nosti prostorů rozmištnění operačních záloh  
od čáry dotyku jsou v rozmezí od 60—80  
do 200—300 i více km.**

Nejlepších výsledků v boji s operační-  
mi zálohami se dosahuje jejich ničením  
v prostorech se zvláštními terénními pod-  
mínkami, které omezují silniční a letištní  
síť.

Při použití klasických prostředků ničení  
je letectvo frontu svými úderu schopné do-  
sáhnout jen částečného zničení nepříteli,  
může však zmařit jeho plánované doby  
soustředění (rozvinování) zadržením pře-  
sunu. Hlavním způsobem bojové činnosti  
budou soustředěné a postupné úderu na  
proudy vojsk na přepravách, mostech, sou-  
těžkách a komunikačních úzlech.

**Operační a taktický vzdušný průzkum  
v celém pásmu frontu ve prospěch obran-  
né operace armády se vede s cílem zabez-  
pečit průzkumné údaje nezbytné k orga-  
nizaci a vedení obrany a k následujícímu  
přechodu do útoku. Hloubka operačního  
vzdušného průzkumu (stejně jako v útočné  
operaci) je 800 i více km, taktického do  
250—300 km. Operační vzdušný průzkum  
plní úkoly v souladu s úkoly vojsk frontu  
a dále pak v souladu se stavem, možným**

charakterem a pravděpodobnými směry činnosti nepřítele. Hustota vzletů na průzkum ve dne i v noci musí zabezpečit nezbytné časové intervaly pozorováním nepřítele a včasné předání průzkumných

údajů na VS armády. Např. jen k průzkumu objektů v operační hloubce nepřítele v pásmu obrany armády bude nezbytné okolo 50 letounových vzletů průzkumného letounu za den.

### Charakteristika úkolů plněných podle plánu vševojskové armády

**Letecká podpora bojové činnosti vojsk** v obranné operaci armády probíhá v obdobích:

- přesunu a rozvinování vojsk nepřítele,
- letecké protipřípravy (organizuje se jak podle plánu frontu, tak i armády),
- odrážení útoku nepřítele,
- vedení bojové činnosti v hloubce obrany,
- vedení protiztečí a protiúderu vojsk armády.

**Činnost letectva ke zmaření přesunu a rozvinování vojsk nepřítele** se vede soustředěnými údery na vojska prvního sledu nepřítele, jeho raketové jaderné prostředky, dělostřelectvo a místa velení.

**Letecká protipříprava**, jako součást palebné protipřípravy, se organizuje zpravidla podle plánu frontu a uskutečňuje formou hromadného úderu na hlavní uskupení nepřítele, který se připravuje k útoku, jeho letectvo na bližších letištích, prostředky jaderného napadení a místa velení. Zúčastňuje se jí bombardovací, stíhací bombardovací a vojskové letectvo. Jejím cílem bude zpravidla oslabit nepřítele, zdržet zahájení jeho útoku a získat čas k organizaci obrany. Při plánování bojové činnosti letectva v protipřípravě je nutné, aby ničení a umlčování letectva nepřítele a operačně taktických raket probíhalo v celém pásmu frontu.

**Letecká podpora vojsk armády při odrážení útoku nepřítele** spočívá v tom, aby v součinnosti s pozemními vojsky, jejich raketovými prostředky a dělostřelectvem bylo dosaženo maximálního zničení hlavního uskupení nepřítele, snížení jeho možnosti použití jaderných zbraní, zmaření plánovitě zasazení jeho záloh do útoku, zpomalení tempa postupu a vytvoření podmínek k vedení protiztečí a protiúderu. Úkoly bude plnit stíhací bombardovací a vojskové letectvo vzlety jednotek na výzvu. Útvary frontového a vojskového letectva budou vyčleněným bojovým úsilím ničit a umlčovat bližší zálohy (zvláště tankové), dělostřelectvo a místa velení. K úspěšnému ničení raketových jaderných prostředků je třeba vést nepřetržitý vzdušný průzkum a mít v neustálé pohotovosti ke vzletu jednotky stíhacího bombardovacího a vojskového letectva.

**Letecká podpora v hloubce obrany** se uskutečňuje při vedení boje za udržení hlavního pásma obrany a následujících obranných čar. V tomto případě frontové a vojskové letectvo údery ničí a umlčuje vojska nepřítele, jeho zálohy, prostředky raketového jaderného napadení, objekty systému protivzdušné obrany a místa velení. Údery může vést podle plánu, nebo stíhací bombardovací a vojskové letectvo lety na výzvu.

V tomto období může nepřítele k rychlejšímu dosažení svých cílů používat výsadky. Ničení vzdušných výsadek je důležitým úkolem frontového a vojskového letectva. Úkoly může splnit zničením dopravní výsadekových a bitevních vrtulníků a vojsk výsadek nepřítele v prostorech jejich soustředění, plochách pro nakládání, za letu, v prostorech vysazení a prostorech bojové činnosti.

Výsadek může být naložen do vrtulníků prakticky v libovolném terénu, na velkém prostoru, v libovolné době a v krátkém čase (20—40 min.). Proto bude velmi obtížné zjistit místo a dobu naložení a tudíž jeho ničení je málo pravděpodobné. Doba letu výsadek z ploch pro nakládání do prostoru vysazení je poměrně krátká, let proběhne v malé výšce, zpravidla mimo možnosti zjištění radiolokátorů. Proto ničení výsadek ve vzduchu během jeho přeletu bude rovněž obtížné. I přes tyto složité podmínky je nezbytné v obdobích nejpravděpodobnějšího použití vzdušných výsadek organizovat a vést vzdušný průzkum k vyhledání míst soustředění vrtulníků, míst pro nakládání a mít v pohotovosti jednotky stíhacího bombardovacího letectva k jeho ničení. Ničení vzdušného výsadek silami frontového a vojskového letectva je nejvýhodnější v době jeho přistání, vykládání a shromažďování jednotlivých skupin. Úplné zničení výsadek je však možné jen v součinnosti s pozemními vojsky.

**Letecká příprava a podpora při vedení protiúderu vojsk armády** vyžaduje značnou část a někdy i hlavní síly letectva frontu.

Činnost letectva v protiúderu se stejně jako protiúder plánuje předem s přihlédnutím k možným variantám jeho vedení a upřesňuje se v průběhu obranné operace. V horském zalesněném terénu bude volba

směru útoku hlavních sil nepřítele značně omezena, a proto i možné varianty vedení protiúderu budou záviset především na terénních podmínkách a komunikační síti.

Úkoly letectva v armádním protiúderu mohou být:

- obrana vojsk armády (včetně vojsk určených k protiúderu v období přesunu, rozvinování a přechodu do útoku) před údery letectva a vedením vzdušného průzkumu nepříteli,

- letecká příprava a podpora vojsk v průběhu protiúderu,
- vedení vzdušného průzkumu.

Obranu vojsk armády před údery ze vzduchu a vedení vzdušného průzkumu uskutečňuje letectvo frontu podle plánu frontu. Hlavní úsilí stíhacího letectva se soustředí na obranu prostorů rozmístění raketového vojska a vojsk armády, určených k protiúderu v období jejich přesunu, rozvinování a přechodu do útoku.

K letecké přípravě protiúderu se může použít (jak jsem již uvedl) část nebo hlavní síly letectva frontu. Objekty úderů mohou být prostředky raketového jaderného napadení, uskupení vojsk a dělostřelectva za dosahem palby vlastního dělostřelectva, bližší nepřátelské zálohy. Úspěch protiúderu závisí na počátečním úderu vojsk armády. Zpravidla bude proto výhodné organizovat leteckou přípravu tak, aby údery letectva byly signálem k přechodu vojsk do útoku a letecká příprava bez přestávky přecházela v leteckou podporu.

#### Speciální úkoly k zabezpečení bojové činnosti vševojskové armády

**Dělostřelecké palby** řídí osádky vrtulníků s cílem dosáhnout vysokou přesnost a tím i účinnost dělostřelectva.

V podmínkách horského zalesněného terénu bude nezbytné, aby osádka vrtulníku létala nad vlastním územím ve výšce, která zabezpečuje pozorování výbuchu dělostřeleckých granátů. V horském terénu je nezbytná výhodná volba směru letu (zpravidla kolmo na údolí). Spojení s dělostřeleckými pozorovacími stanovišti se udržuje rádiem.

**Minové pole** je výhodné klást na osách přesunu a čarách rozvinování vojsk nepřítele. To mohou zabezpečit bombardovací, stíhací bombardovací letouny a vrtulníky se speciálním vybavením s použitím protitankových a protipěchotních mìn. Výška letu při minování může být od 30 do 200 m.

Podle sovětské literatury např. letoun Su-17 při podvěšení 4 kontejnerů s 384 protitankovými minami je schopen zamíňovat terén z výšky:

Letecká podpora protiúderu se uskutečňuje vyčleněným úsilím frontového letectva a silami vojskového letectva armády.

Důležitým úkolem frontového a vojskového letectva je pomoc vojskům armády při udržení dosažených čar. Tento úkol se plní znemožněním přeskupení vojsk nepřítele a nedovolením přisunu nových vojsk z hloubky nebo ze sousedních směrů.

**Taktický vzdušný průzkum** ve prospěch obrany vševojskové armády se vede v taktické a operační hloubce vyčleněným letovým úsilím průzkumného letectva. Taktický vzdušný průzkum v obranné operaci se zaměřuje na zjištění příprav nepřítele k útoku a možnou dobu jeho zahájení. Při přechodu armády do obrany se vede vzdušný průzkum převážně vizuálně, popř. televizními přenosy, do celé hloubky operační sestavy vojsk nepřítele. Je-li zabezpečení potřebný čas ke zpracování, vyhodnocení a předání průzkumných údajů, je možné u některých objektů vést fotografický průzkum.

V průběhu obrany musí vzdušný průzkum zjistit operační sestavu vojsk nepřítele a hlavní směr jeho útoku. S největší intenzitou taktický vzdušný průzkum je třeba vést v noci, kdy nepřítel přeskupuje vojska a soustřeďuje zálohy k útoku.

Hustota vzletů ve dne i v noci musí zabezpečit nepřetržitě sledování činnosti nepřítele a včasné předání průzkumných zpráv na VS armády.

— 30 m — délka 1280 m, šířka 50 m,

— 2000 m — délka 2600 m, šířka 50 až 400 m.

Vrtulníky pomocí minových ukládačů kladou minová pole s cílem zmařit ztích nepřítele nebo zadržet jeho přesun. Ukládač dovoluje poloautomatické kladení mìn při rychlosti letu vrtulníku 15–20 km · h<sup>-1</sup> ve výšce 2–3 m. Roj vrtulníků Mi-8 za 2–3 minuty může položit minové pole v délce do 600 m (při 110 minách) a šířce 90 až 120 m ve čtyřech řadách s průměrnou vzdáleností mezi jednotlivými minami 5,5 m nebo za 3–4 min při zásobě 200 min minové pole v délce 1000–1100 m.

Horský zalesněný terén vyžaduje kombinaci obou způsobů, tj. podél komunikací a nepřímých širokých údolích volit způsob dálkového minování z letounů a před předpokládanými čarami rozvinování použít vrtulníky s minovými ukládači.

**Dýmové clony** z letounů a vrtulníků se vytvářejí s cílem maskovat rozmístění a činnost vlastních vojsk, skrýt různé objek-

ty před průzkumem nepřítelů a oslepit jeho pozorovací stanoviště. Např. 1 stíhací bombardovací letoun může vytvořit dýmovou clonu v délce 12 km a šířce 1 km při použití DAP-2000 za méně než 1 min při rychlosti 800–900 km.h<sup>-1</sup>; vrtulník Mi-8 s použitím 12–24 dýmovnic BDŠ-15 je schopen za 1–2 min vytvořit dýmovou clonu na úseku 4–5,5 km v délce jejího trvání 14–16 min. V horském terénu, při často a rychle se měnícím směru a síle větru je nezbytné při vytváření dýmových clon brát v úvahu meteorologickou situaci a roční dobu.

### Zvláštnosti bojové činnosti letectva v horském zalesněném terénu

Bojová činnost letectva v horském zalesněném terénu nemusí být vždy spojována s výrazným omezením letištního manévru vzhledem k dostačujícím taktickým doletům všech druhů frontového letectva. Přesto však určité zvláštnosti ovlivní činnost frontového a vojskového letectva při plnění úkolů v obranné operaci vševojskové armády.

Pro veškerou činnost letectva to budou meteorologické podmínky, které budou mít záporný vliv na jeho činnost. V horském terénu je charakteristický náhlý vznik nízké oblačnosti a mlh, časté změny směru a rychlosti větru, intenzivní bouřková činnost se silným deštěm. Tyto podmínky mohou značně omezit nebo i vyloučit činnost letectva.

Pro vojskové letectvo horský zalesněný terén vytváří složitější podmínky při výstavbě a údržbě základů, vzletových a přistávacích ploch. Zpravidla bude nezbytné rozmísťovat je po malých jednotkách. Je-li základna v tomto terénu, bude vzhledem k omezenému počtu cest a jejich propustnosti schopnosti složitě materiálně technické zabezpečení.

Odrasové vlastnosti horského terénu mají nepříznivý vliv na práci radiolokátorů a dalších rádiových prostředků, např. při bombardování, vyhledávání vzdušných cílů a navádění stíhačů obzvláště v malých výškách. Ke spolehlivějšímu zjišťování vzdušných cílů je výhodné rozmísťovat radiolokátory členitě — úkolí, kopec. K velení využívat radiotechnické prostředky s různými rozsahy a volit pro jejich rozmístění prostory s nejmenšími úhly zakrytí.

Horský terén omezuje manévry skupin letounů v malých výškách. Činnost z větších výšek než jsou výšky vrcholů blízkých okolních hor snižuje účinnost střelby a bombardování. Na druhé straně však hory

**K radioelektronickému umlčování** se ve vševojskové armádě používají vrtulníky Mi-8 PP samostatné vrtulníkové letky. Na vrtulníku používané stanice rádiového rušení typu R-949 jsou určeny k umlčování mnohokanálových radioreléových směrů operačně taktického stupně nepřítelů, k vyhledávání a vyhodnocování práce radioreléových stanic.

Nejdůležitějšími objekty umlčování pomocí vrtulníku Mi-8 PP budou radioreléové směry spojení divizí prvního sledu a některé směry radioreléového spojení armádního sboru nepřítelů.

vytvářejí výhodné podmínky k překvapivému úderu.

V horském zalesněném terénu budou vojška a jejich prostředky jaderného napadení převážně závislé na pevných komunikacích. Proto je velmi důležité systematicky vést průzkum podél komunikací, údolími a přechody. Je však třeba brát v úvahu, že za slunečného dne ráno a večer se v horském terénu obtížně sledují komunikace z jihu na sever a v poledne údolí, protažená z východu na západ.

V noci se vzdušný průzkum v horském terénu vede z výšek, které převyšují výšku hor. Výsledky průzkumu budou podstatně nižší než ve dne. Vzhledem k profilu terénu nebude vždy možné určit přesné souřadnice cílů.

K ničení znovu zjištěných jaderných prostředků nepřítelů bude výhodné udržovat síly stíhacího bombardovacího letectva na více letištích, protože vzhledem k uvedeným podmínkám nelze předpokládat takovou pravděpodobnost vyhledání a účinnost úderu klasickými prostředky ničení jako v rovinatém terénu.

**Obrana vojsk a objektů týlu armády** bude zpravidla vyžadovat větší úsilí, protože v řadě případů, vzhledem k omezené práci radiolokátorů, bude nezbytné udržovat stíhací jednotky ve střehu ve vzduchu. Protiletadlové raketové řízené střely je výhodné používat v údolích a na náhorních rovinách, stíhací letectvo nad těžko dostupným terénem.

Vzhledem k tomu, že v horském terénu nebude vždy možné v plném rozsahu použít těžké palebné prostředky pozemních vojsk, vzrůstá potřeba řešit palebné ničení nepřítelů údery frontového a vojskového letectva (**letecká podpora**). Letectvo může v těžko přístupných prostorech ničit hlav-

ní objekty nepřítele, a to nejen v hloubce, ale i v bezprostřední blízkosti našich vojsk. Mimořádnou pozornost je třeba věnovat ničení vojsk a bojové techniky na odvrácených svazích a v úžlabinách, boření důležitých úseků horských cest, mostů a vytvá-

ření závalů na obtížně průchodných komunikacích.

Důležitým úkolem v průběhu obranné operace je ničení a umlčování taktických i operačních záloh. Je proto nezbytné v celém prostoru zjišťovat jejich přesuny.

Vysoké manévrovací možnosti frontového a vojskového letectva, schopnost vést bojovou činnost za všech povětrnostních podmínek ve dne i v noci, různorodost účelové výzbroje a výstroje soudobých letounů a vrtulníků dovoluje účinně používat letectvo k plnění palebných a dalších úkolů ve prospěch armádní obranné operace.

Frontové a vojskové letectvo vede bojovou činnost s cílem zvýšit úpornost a aktivnost obrany a svými údery v součinnosti s raketovým vojskem a dělostřelectvem vytváří výhodné podmínky k organizování přechodu armády do obrany a úspěšného vedení obranné operace.

Hlavní úsilí frontového a vojskového letectva se zaměřuje k obraně vojsk a objektů týlu armády před údery ze vzduchu, ničení prostředků jaderného napadení, dalších palebných prostředků, uskupení vojsk a přisunujících se záloh nepřítele.

Horský zalesněný terén klade na organizaci a vedení bojové činnosti letectva mimořádné požadavky, které však nevylučují a při dovedné práci velitelů a osádek jen málo snižují účinnost úderů letectva.